

19 Civiele luchtvaart

crisistypen	<ul style="list-style-type: none">• luchtvaartongeval• gevolgen van een luchtvaartongeval voor het milieu• verstoring openbare orde• inbreuk op <i>security</i>• schaarste aan vervoerscapaciteit• andere crises met gevolgen voor de luchtvaart waardoor verkeersmaatregelen of andere maatregelen nodig zijn (zoals hoogwater)• infectieziekten aan boord van luchtvaartuigen en in luchthavens
bevoegd gezag	<ul style="list-style-type: none">• burgemeester of voorzitter veiligheidsregio• minister I&M• minister V&J (beveiliging)• minister Defensie (sluiten luchtruim, gebruik luchthaven)
soorten maatregelen	<ul style="list-style-type: none">• eigen maatregelen gezagvoerder en exploitant luchthaven• rampenbestrijding algemeen• aëronautische <i>search and rescue</i>• luchtverkeersmaatregelen• maatregelen ten aanzien van luchthaven• maatregelen bij een verontreiniging• handhaving openbare orde• beveiligingsmaatregelen• maatregelen tegen infectieziekten

Eigen maatregelen gezagvoerder en luchthaven bij (dreigend) ongeval

- De gezagvoerder kan alle nodige maatregelen treffen.
- Maatregelen exploitant luchthaven: redden van mensenlevens en voorkomen, beperken en bestrijden van brand; een luchthaven beschikt over een bedrijfsbrandweer.

Maatregelen overheid bij ongeval op luchthaven of luchtvaartongeval daarbuiten

- Optreden door operationele diensten onder gezag van de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio.
- Voor aëronautische *search and rescue* (op zee en ruime binnenwateren), zie

bestuurlijke netwerkkaarten Noordzee en zeescheepvaart en binnenvaart.

- Voor optreden bij een milieu-incident, zie *bestuurlijke netwerkkaart milieu*.

Openbare orde en *security*

- De gezagvoerder kan alle nodige maatregelen treffen.
- De politietaak op luchthavens wordt uitgevoerd door de Koninklijke Marechaussee (KMar) onder gezag van de burgemeester (of voorzitter veiligheidsregio) en de officier van justitie. De KMar doet een melding aan de KLPD, dienst luchtvaartpolitie, in verband met strafrechtelijk onderzoek vanwege een ongeval.
- Demonstratie, verstoring openbare orde: maatregelen door de

burgemeester of voorzitter veiligheidsregio op grond van de Wet openbare manifestaties (vertrek- en aankomsthallen van luchthavens vallen hier ook onder) en op grond van zijn algemene bevoegdheden ter handhaving van de openbare orde.

- De minister van Veiligheid en Justitie is belast met de beveiliging van de burgerluchtvaart; hij kan aanwijzingen (= bevelen) geven - of de commandant van de Koninklijke Marechaussee namens de minister - aan de exploitant van een luchthaven, een luchtvaartmaatschappij en aan degenen die vracht aanbieden, vervoeren of laten vervoeren.
- De minister van V&J en - namens hem - de commandant van de Koninklijke Marechaussee kan verbieden en beletten dat een luchtvaartuig opstijgt om redenen van *security*.
- Kaping: afhandeling onder gezag van de minister van V&J.
- Preventieve foullering:
 - luchthavens en daaraan grenzende gebieden zijn door de regering aangewezen als veiligheidsrisicogebied; daar kan preventieve foullering plaatsvinden in geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf.
 - daarnaast kan een luchthaven ook door een burgemeester als veiligheidsrisicogebied zijn aangewezen. Daar kan preventieve foullering plaatsvinden vanwege (dreigende) verstoring van de openbare orde door de aanwezigheid van wapens.
- In geval van een terroristische dreiging vanuit de lucht kan de minister van V&J het bevel geven een burgerluchtvaartuig te onderscheppen.
- Voor terrorismebestrijding en voor toepassing van het stelsel bewaken en beveiligen, zie verder de *bestuurlijke netwerkkaarten terrorisme en justitie algemeen*.

Maatregelen ten aanzien van een luchthaven

- De minister van Defensie kan de beschikbaarstelling van een luchthaven vorderen ten behoeve van de krijgsmacht, maar zal eerst daartoe een verzoek doen aan de minister van I&M.
- De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio kan op grond van zijn noodbevoegdheden tijdelijk luchthavenprocessen stopzetten voor zover dat nodig is voor de handhaving van de openbare orde en openbare veiligheid, zoals het ontruimen van een pier of het sluiten van een baan.

Infectieziekten

- Maatregelen tegen infectieziekten aan boord van luchtvaartuigen en in luchthavens, zie *bestuurlijke netwerkkaart infectieziekte*.

Schaarste vervoerscapaciteit

- De minister van I&M kan tijdens een crisis een interventie in de markt plegen ten aanzien van het vervoer (vervoersnoodmaatregelen), bijvoorbeeld het opleggen van de plicht om te vervoeren indien dat bij contract niet mogelijk is.
- De minister van Defensie kan dat ook, maar zal eerst daartoe een verzoek doen aan de minister van I&M.

De volgende maatregelen kunnen bij elk crisistype in de luchtvaart worden toegepast:

Verkeersmaatregelen

- Verkeersaanwijzingen aan het luchtverkeer worden gegeven door de Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL), een zelfstandig bestuursorgaan.
- De havenmeester, de Inspectie Verkeer en Waterstaat, ambtenaren van de Dienst Luchtvaartpolitie en de directeur-generaal Luchtvaart en Maritieme Zaken kunnen verbieden en

beletten dat een luchtvaartuig opstijgt. De Inspectie VenW kan een vliegverbod opleggen vanwege de toestand van het luchtvaartuig.

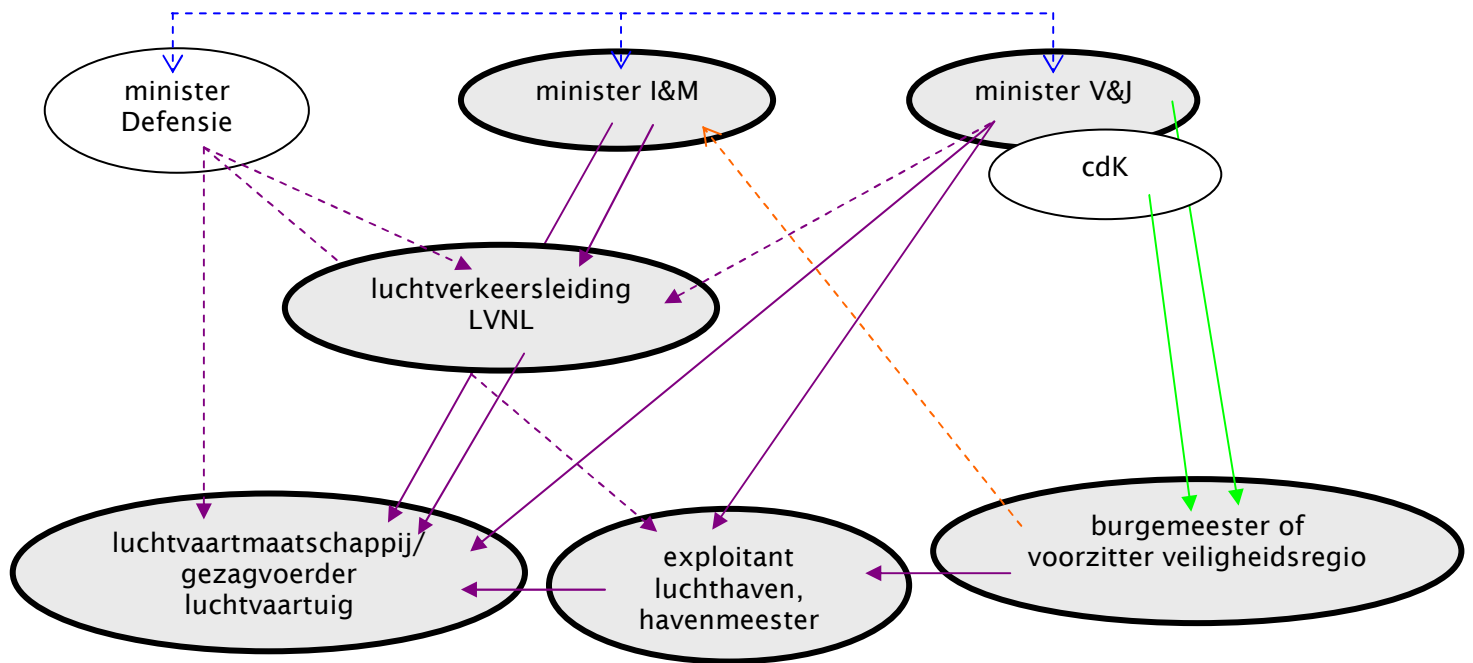
- De minister van I&M kan aan LVNL een bevel geven. Dat kan aan de orde zijn indien een maatregel nodig is die de LVNL zelf niet kan treffen, maar slechts na een bevel daartoe, zoals het niet toelaten van een vliegtuig dat voldoet aan alle eisen.
- De minister van Defensie kan dat eveneens, maar zal eerst daartoe een verzoek doen aan de minister van I&M.

Sluiten luchtruim

- De minister van I&M kan het luchtruim sluiten.
- De minister van Defensie kan dat eveneens om reden van militaire noodzaak.
- Een besluit tot sluiten van het luchtruim is voorbehouden aan het centrale gezag. De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio zou dat eveneens kunnen op grond van zijn noodbevoegdheden. Toepassing van het beginsel van subsidiariteit houdt echter in dat hij een verzoek tot sluiting doet aan de minister van I&M. De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio past dus in beginsel niet zijn bevoegdheden toe.

Functionele keten luchtvaart

Algemene keten

- > Informatie en afstemming
- Interne lijnen
- > Maatregelen jegens bevolking/bedrijven
- - -> Maatregelen jegens bevolking/bedrijven, subsidiair
- - -> Verzoek burgemeester aan minI&M om sluiten luchtruim
- > Bestuurlijk toezicht, tevens onderlinge informatie

NB. een rijksheer van I&M vervult geen rol ten aanzien van luchtvaart

Bijlage 19: bestuurlijke aandachtspunten civiele luchtvaart

A bestuurlijke maatregelen bij grootschalig ongeval	<ul style="list-style-type: none">• Zorg voor een overzicht van alle effecten / neveneffecten met knelpunten naast de direct zichtbare gevolgen, geplaatst in een tijdbalk:<ul style="list-style-type: none">- <u>feiten</u>: na hoeveel uur zijn waar problemen te verwachten- <u>netwerk</u>: welke sectoren / ketens zijn getroffen en bepaal (aan de hand van de betreffende netwerkkaart) wie in een keten verantwoordelijk is voor het treffen van maatregelen- <u>netwerk</u>: bepaal de rol van het openbaar bestuur en de maatregelen die van het bestuur worden verwacht• Bewaak in aanvulling op reguliere bestrijdingsmaatregelen op grond van het overzicht van effecten / neveneffecten:<ul style="list-style-type: none">- de aanpak van eventuele overige gevolgen zoals gezondheid van omwonenden en milieuverontreiniging- ondersteuning van en nazorg voor burgers die hulp verlenen (of verleenden) voorafgaand aan of naast professionele hulpverlening
B bestuurlijke maatregelen bij stagnatie vervoer	<p>Bij omstandigheden anders dan een grootschalig ongeval – zoals weersomstandigheden – waardoor het vervoer stagneert, is bestuurlijk aan de orde:</p> <ul style="list-style-type: none">• Een overzicht van de effecten / neveneffecten, geplaatst in een tijdbalk: net als het overzicht hiervoor genoemd onder ‘grootschalig ongeval’ (feiten / netwerk).
zichtbaarheid bestuur, media en informatievoorziening bij grootschalig ongeval	<ul style="list-style-type: none">• Jegens slachtoffers en verwanten en ten aanzien van de bevolking in het algemeen: essentieel is de directe zichtbaarheid van burgemeester en voorzitter veiligheidsregio als boegbeeld openbaar bestuur.• Bewaak bij (veel) buitenlandse slachtoffers:<ul style="list-style-type: none">- opvang en faciliteren van buitenlandse autoriteiten en onderzoeksteams.
A coördinatie bij grootschalig ongeval	<ul style="list-style-type: none">• Burgemeester / voorzitter veiligheidsregio: draag zorg voor coördinatie met de betrokken sectoren en organisaties (waaronder de rijksheren) op grond van het overzicht van effecten / neveneffecten.• Is de commissaris van de Koningin geïnformeerd over ontwikkelingen?

<p>B coördinatie bij stagnatie vervoer</p>	<p>Is de rechtstreekse lijn van commissaris met burgemeester / voorzitter en minister beschikbaar?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Burgemeester / voorzitter veiligheidsregio: bewaak de coördinatie met de Onderzoeksraad voor veiligheid. • Waar nodig coördinatie met de betrokken sectoren en organisaties (waaronder de rijksheren).
--	--